

Comp^{1°} ende den Ko. den Sammorijn, hier bovenvermeld en uytgedrukt, belooft de Ko. den Sammorijn voor hem, voor desselvs princen, zijne erfgenamen en onderdaenen naer te komen en doen naerkomen, gelyck van de zyde der Hollanders uyt de name der Ed. Comp^{1°} ende de geheele natie ¹⁾) oock belooft naer te komen ende te doen naerkomen, den commandeur der custe Mallabaer Hend^k van Rheede tot Draakesteijn, gelyck op deselfde wyse den commandeur voorn^d als schutsheer, borge en volmagt van de ko. van Cochyn, mitsgaders den meer gem^{ten} Ko. den Sammoryn malcanderen be- looven, alles te doen en naer te komen wat wegens dese stilstand van wapenen gedurende den tyd van vier jaaren is beslooten en belooft.

Om van welck verbond van vrede ook de nakomelingen kennisse te doen hebben, zyn hier van gemaakt vier eenslydende instrumenten, 2 in de Mallabaerse en 2 in de Hollandse taele, geteekent by de groote Ko. den **Sammoryn** in syn paleys op Baqueur ²⁾), zynde naer Mallabaerse styl in 't jaer van Coylan 847 den 29^{en} dag van haare maand Magaram, en naer Hollandse styl den 6^{en} Februari A° 1672, mitsgaders by opgem^{ten} commandeur van Mallabaer in name van de'Ed. Comp^{1°} op Mandurty, by ons Noordwyck, naer Mallabaerse stijl in't jaer voorsz. den 4^{en} dag der maend Combam, en na d'Hollandse styl den 11^{en} Februari A° 1672. Lager stond het merck van den grooten Sammoryn ³⁾) in Mallabaerse characters en daer onder was geteekent **H. van Rheede tot Draakesteijn**.

CCCXXXVI. SUMATRA'S WESTKUST.

19 Maart 1672. ⁴⁾)

„Het getal onzer bondgenooten werd in 't jaar 1672 vergroot door die van Sinkol, met welker gezanten men in Maart te Padang een verdrag aanging, alleszins met dat van Baros ⁵⁾) overeenstemmende, zoo omtrent het erkennen van Maningkabo's Koning als heer, en de Maatschappij voor zijne Stedehouder, als ten aanzien van de hun verboden vaart om de Noord.” (Van Basel, bldz. 30.)

¹⁾ Sic l

²⁾ Ander exemplaar: „Ragneur”. Kan het zijn „Bergera”? (Vgl. Baldaeus, *Malabar ende Choromandel*, bldz. 104).

³⁾ In het ander exemplaar staat: „Onderstondt (volgt een „merck”), zijnde de gewonelijke handtekening van den Sammorijn.”

⁴⁾ Uit het Contractboek.

⁵⁾ Zie hiervóór bldz. 383, v.v.

Articulen van verbond, gesloten ende gemaakt tusschen de Generale Nederlandse Geotroyeerde Oostindische Comp^{te} ende regenten en pongolous van **Chinkel**,¹⁾ door den heer Jacob Pits, commandeur en opperlandvoogd op en langs dese Sumatrase Westcust strandlanden, stadhouder van den Manicabosen koning en d'Ed. Comp^{te} in den name van d'Ed. heer Joan Maatsuyker, gouverneur generael en d'Ed. heeren raden van India, representerende de hooge regeringe en 't oppergebied van wegen opgemelte Comp. ter eenre, ende de gesanten **Badi Deseman**, anders gen^t **Posimpan**, en **Terra Madin** off **Pamanis** ter andre zijde, als volmagt hebbende van opgemelte Cinkelse regeringe, om op Padang uyt haaren name te besluyten ende vast te maken een eeuwigdurende vaste en goede vrede, vrindschap en bondgenootschap met opged^e Komp. en haare nabuuren.

Eerstelyk is met dese gesanten geaccordeert en overeengekomen, alsoo gem^{te} landsheren ende onderdanen nu eene geruijmen tyt herwaarts nevens het gehele gros deser Westcust-volkeren ende haare nagebuuren geseten hebben onder eenen wettige ende onbetamelyke heerschappije der Aetchinse dwingelandij, waarvan sij heden veele vexaties, geweld en onfatsoenelykheden van tyt tot tyd te lyden hebben gehad, teenemaal geresolveerd ende te rade sijn geworden nevens haare gebuuren de Baloreese,²⁾ die voor 3 jaaren en eerder dit onverdraaglyken jock hebben afgeworpen, ende deselve crone in der eeuwigheyt hebben afgesworen, nu nog ten eeuwigen dage geen Aetchineers off derselver ministers, wien die ook wesen mogen, onder 't Cinkelse destrict en gebied te sullen dulden met hare vaartuygen off over haar land laten aenkomen, veel min eenige domicilie aldaar te lande op laten houden, met deselve ende met het gehele Aetchinse ryk onder eeuwigheyt voor hare doodvijanden te houden, ende in plaats van dien is geaccordeert ende overeengekomen het voors^e land van Cinkel, met de plaatsen daaronder sorterende, voortaan ende ten eeuwigen dage staan ende blyven staan sal onder haaren wettigen beschermer, den Manicabosen, d'Ed. Comp^{te} onder derselver gequalificeerde volmagt den Ed. heer commandeur en opperhoofd langs dese cust, Jacob Pits, van wegen de Generale Nederlandse Geotroyeerde Oostindische Comp.; ende de gem^{te} landsgrooten ende onderdanen met hare successeuren sullen gem^{te} mayesteyt van

1) Singkil, thans in Atjeh en Onderhoorigheden.

2) Schrijffout voor Baroseesen, of iets dergelyks (inwoners van Baros).

Minangcabou als haaren souverainen koning en hoofd erkennen, ende de Komp^{1°} als hare beschermers ende gebieders, als daartoe van haaren wettigen koning gequalificeert zynde, respecteren, gehoorzamen, houden ende doen houden gelyk dat behoord, ende als getrouwe bondgenoten ende onderdanen schuldig zyn, waarop dan gem^{te} Comp^{1°} uyt den name ende van wegen den Manicabosen koning, als souverainen deser strandlanden, ook belooft ende aen neemt, het voors^e land ende rivieren van Cinkel ende haare ingezetenen voortaan te protegeren, te helpen ende te beschermen tegen alle vyanden, die sig willen vermeten off onderstaan, haar te beledigen ofte eenigen oorlog aen te doen, wel te verstaan aen de zee kant en ter zee met onse schepen en chaloupen ende minder vaartuygen voor eenige invasie van een aftekomen Aetchinse ofte andre inlandse magten, sooveel doenlyk wesen zal, tot welken eynde, meerder gerustheyt ende versekering deses wy altyt onse kruysers sullen ordonneren voor en omtrent Cinkel tot Poulo Doa¹⁾ toe, alsoo verre het Cinkelse district strekt, de wagt te houden ende soo veel daar inne te doen als 't eenigsints mogelycx wesen sal; maar indien 't gebeurde, datter eenige Aetchinders off andre vyanden quamen te eschapperen en daar of elders in hare havenen en de rivieren, sonder onse kennisse en meren (?) rendezvous nemen, soo sullen gem^{te} landsgroten gehouden wesen, onse cruijssers met een expres vaartuyg daarvan adveys te geven, die dan tot haaren hulpe sullen bereijt zyn, op datse hare met dese gantsche Custe van dit gedrogt mogen suijsveren ende bevrijd houden, maar verre van de zeestrand of landewaard, daar men met schepen of minder vaartuygen niet kan bykomen, tegen opged^e Aetchinders of andre **Batta^{te}** vyanden van het gebergte, sal d'Ed. Comp^{1°} niet verobligeert en verbonden zyn, haar adsistentie off bystand te doen, ook niet verder als ons in dier voegen als gesejt is, met onse schepen en minder vaartuygen sal gelegen komen.

Ten tweede, alsoo de negotie deser plaats bestaand uyt camphur, witte en middelbare benjuin, harpuys, camphur, houte planken, camphurolij, caijololacka,²⁾ sappanhout, wax etc^a, is geaccordeert, dat niemand anders voortaan uit land van Cinkel en de plaatsen daaronder gelegen sal vermogen te handelen dan de Ed. Comp^{1°} ende diegene, die als waare vrienden ende onderdanen des Maning-

1) Misschien Paelae Doewa, „tusschen de residentie Padang en het eiland Nias” (Veth, I, bldz. 307).

2) Kajoe laka: een kleur-hout (vgl. De Clercq, ni. 535, 2004).

cabosen koningx ende van de Ed. Comp^{1e} op dese Westcust zyn, ende voords alle andre met speciale zeebrieven daartoe, soo door haar Ed. tot Batavia ofte elders off ook hier door d'Ed. heer commandeur sullen wesen voorsien, sonder aen ymand anders, wie deselve ook wesen sou mogen, soo Europeanen als van dese landen, vermogen te geven eenigen handel off negotie in voors^o whaaren daar vallende, ten ware in haar pas off by een expres gesignaliseerde Maleytse brief hun, negotianten, wiert toegestaan, in d'een of andre wharen handel te dryven; dog vooral blyft alle camphur, witte benjuin, camphuroly voor d'Ed. Comp^{1e} tot nader ordre van haar Ed. G. A. tot Batavia gereserveert, met uytsluyting van alle volkeren ende natien, gene uytgesondert, op peene dat diegene, die hem hier tegens sal bevonden werden vergrepen te hebben, by de regenten aldaar aan goet, lyf en leven gestrafd ende by bevindinge van al sulke waren geconfisqueert werden na exigentie van saken.

Ten derde is versproken, alsoo 't d'Ed. Comp^{1e} niet gelegen komt op de instanties van nieuwe geconfederende daar een vaste en permanente logie te stabuleren ende daaruyt een handel, daar vallende, waar te nemen, dat die vooreerst uyt een chaloup, die aldaar op 't begeren van dese regeringe in de mond van de riviere diende gelegd, sal geexerceert ende waargenomen werden, door al sulke kundige personen als daartoe by den Ed. Commandeur en synen raad sullen geligeert en geordonneert werden.

Ten vierden is toegestaan, dat de gem^{1e} Comp^{1e} in 't destrikt ende gehele land van Cinkel ende zeehavens daar onder begrepen sal wesen tholvrij van alle coopmanschappen en wharen, die sij mogten aenbrengen en verkopen, als negotieren en uytvoeren sullen, gene uytgesond^t; maar alle andre negotianten sullen gehouden wesen te betalen de oude costumele geregtigheden, die die andre landgroten ende suppoosten van deselve tot nogtoe getrocken en altijd genoten hebben, met dien verstande, dat byaldien vremde handelaars daar verschynende voorgaven, datse van Batavia off van elders quamen en geen zeebrief verthonen konden, ook datse by admissie van handel andre kleden dan die van d'Ed. Comp^{1e} ter markt bragten, sullen deselve daarover sonder aanschouw van personen niet alleen hare goederen en vaartuygen verbeurt hebben, maar aen d'Ed. Comp^{1e} overgelevert werdende, andre lorredrayers tot een schrike arbitralyck gestraft werden.

Ten vyfden is overeengekomen, dat de ingesetenen van Cinkel sal gelicentieert syn met haar eygen vaartuygen, coopmanschappen na

Baros off wel verder zuydwaard naar Comp^{1e} residenties te mogen varen, wel verstaande datse op Baros de gewilde assortementen hunner coopmanschappen aen de Residenten verkopen sullen, dog in den prys niet kunnende accorderen, blyven vermogens, pas te versoeken om na herwaarts te komen, mits sij gehouden blijven de visite hunner vaartuygen te gedogen, opdat op gem^{te} pas geexpresseert werde, wat quantiteyt en qualiteyt van coopmanschappen sylieden van daar vervoeren en hoeveel haar daarvoor geboden zy en dat onderweegs in't afsacken na herwaarts d'Ed. Comp^{1e} in hare voorregten geen infractie geschiede; maar integendeel wert haar verboden niet verder om de Noord als haar ressort strekt, dat is by de eylanden Doa te mogen varen, opdat onder geen pretext naar Labou¹⁾ of Aetche niet komen te vervallen off over te steken, dog blyft gereserveert dat alle vaartuygen, die in zee van Cinkel elders henen tenderende, off derwaarts de wil hebben en door onse kruysers gesien, agtervolgt ende verspreken werden, altijd gedogen sullen onse te doene visite, om te sien off sylieden ook wharen en coopmanschappen van contrabanda off die hier voren by expresse pene geinterdicteert zyn, medevoeren, dierwaarts creaturen, die haar suspect maken en hare lorredraijerijen aen den dag brengen sullen, welke bevonden worden, buyten forme van verdere proceduuren voor goeden prijse sullen aengeslagen en gehouden werden.

Ten sesden is geaccord^t, dat alle ingesetenen van Cinkel, synde van Aetchinse extractie ende die over schuld als lijfeijgenen getaxeert worden, daar vermogen te blijven remoreren ende worden mits desen in't algemene verbond mede geincludeert, met beding dat deselve nu nog ten eeuwigen dage in de alderminst regeringe off gesag sullen getollereert, nog veel min om met eygen off andre vaartuygen buyten 's lands te mogen varen, negotieren, toegestaan werden, maar sullen haar, invoegen als gesegt, off anders als gemeyne onderdanen buyten de alderminste bediening generen, ende in geval deselve d'alderminste ongehoorsaamheyt tegens hare overheden, dese landgroten, 't tonen mogten, sullen se deselve als gemene rustverstoorers sententieren ende straffen, soo als na reden ende billikheyt geoordeelt sal werden te behoren.

Ten sevende, eenig dienaar ofte onderdaan van d'Ed. Comp^{1e} off derselver bondgenoten, hetzy vry ofte lyfeygene, hem in't land van Cinkel komende te versteken ofte schuijl te houden, en sal niemand van de inwoonders, groot ofte klein, hem vermogen aen te houden

¹⁾ Zie hiervóór, bldz. 387.

ofte verbergen, maar sal een yder dersulke gehouden wesen terstond aen te geven ende aen d'Ed. Comp^{1e} ofte de eygenaars van dien overhandigen op peene van hoogste straffe; in gelyken geval sullen ook alle hare onderdanen, die hier of elders onder Comp^{1e} jurisdictiones domicilie houden en des begeert wordende wederom tot haar eygenaars keren, ten ware de besitters wettig tot de aanhouding van deselve gequalificeert waren, in welk geval den toedragt ende beschapenthey¹⁾ der sake by de regters nauwer sal gepondureert ende dat een yder in syn saak regt moge erlangen scherpelyck geexamineert werden.

Ten agsten, tussen die van Cinkel en eenige andre naburige volken van dese Kust, mede van dit verbond zynde, eenige verschil off different komende te ontstaan, en sullen deselve parthyen en contenten daarover niet vermogen in de wapenen te komen, off d'een off d'ander seyten leet te doen, maar sullen gehouden wesen, haare questies d'Ed. Comp^{1e} en derselver stadthouder en aen den Manicabosen conink bekent te maken, om by derselve in der minne ist doenlyck ter nedergeleyt te werden, ofte wel met andre bontgenoten die neuteraal syn, sullen gedecideert en afgedaan werden naar dat verstaan te beloven, ende welker uyt spraak deselve parthyen dan sullen gehouden wesen te gehoorsamen ende naar te komen op pene van, contrarie doende, van d'Ed. Comp^{1e} en andre bondgenoten gestraft te werden, naar exigentie van saken off ongehoorsamheyt die sal wesen gepleegt.

Ten negenden beloven ende verbinden sig de voorn^e landsheren van Cinkel, datse alle haare vrinden, subjecten en onderdanen die langst en jongst van Cinkel naar Aetche, Johoor, Oosteustwaerts genavigeert sijn en aldaar eenige jaaren hebben onthouden, met den eersten thuyts te doen revoceeren ende in kas van weygering ende tardance, te rekenen van een jaar dato deses te rekenen, datse haar voorts ten eeuwigen dage voor vijanden ende perturbateurs van de gemene ruste by aenhalinge sullen gehouden ende verklaard werden, sonder dat haar in 't minst de naam en haar geboorteplaats Cinkel sal komen verschonen; dog binnen 't jaar retournerende, sullen de onderdanen van Cinkel op de verklaringe der Pongelous met hare goederen gelargeert ende de Aetchinders als andre lorrendrayers, die daaronder met hare coopmanschappen schuylen mogen, sullen aengeslagen ende voor goede buyt verclaard werden.

Ten thienden, soo sullen de inwoonderen van Cinkel deselve prijs

¹⁾ Duitsch: „Beschaffenheit“.

van kleden subject syn, invoegen als die van Baros; item sullen ook genieten deselve regten, vryheden en exemtien in haare handelingen binnen Komp^s negotieplaatsen, op Padang off elders, als deselve Padangers ende andere bondgenoten binnen haare rivier genieten, sonder meer, mits verdagt zyn, d'Ed. Comp^{le} geen goud te ontvoeren, aengesien t selve haar naar luyt der contracten alleen zy competerend, ook geen andre coopmanschappen in retour weder mede te varen, dan diese hier uyt Comp^{les} packhuysen getroqueert ende ontfangen hebben. Ende die bevonden sal worden, hier tegens te handelen, sal naar bevindinge gestraft en dit goud aengehaald en geconfisqueert werden. Op gelyke wyse sal men handelen met diegene, die alhier op Padang ofte elders aen vremde handelaars, tsij Chinesen, Javanen en Maleydse off wel de ingesetenen hier of op andre plaatsen, witte benjuin, camphur, d'oly, etc^a. verkopen.

Ten elfden op 't versoek van de gecommiteerdens is de regenten van Cinkel toegestaan, een vaartuyg naar Poulo Banjank¹⁾ te senden om die eylanders te disponeren, datse met haare clappus-oly daar off ook op Baros ter markt brengen, gemerkt necessiteyt is diese niet ontberen kunnen, kunnende Poulo Banjank dese twee plaatsen naar genoegzaamheyt sustenteren; dog sullen de regenten gequalificeert zijn, van dese als andre strandhandelaars, die in haare rivier komen havenen, de ordinare gerechtigheyt te ontfangen.

Ten twaalfden sullen sy, regenten, besorgen, ja ook beijveren, dat d'Ed. Comp^{le} van alle daar vallende koopmanschappen een preuve werde toegebracht, ook dat goede quantiteyt camphur, wilde benjuin, camphuroly, etc^a ende tot sodanigen prijs als daarin, 't so zy werde ingesamelt, waartoe de gemeente moet gehouden ende aangemaend werden, opdat d'Ed. Comp^{le} een opulente negotie ende ingesetenen meerder gerustheyt door bescherminge voor vyanden uyt zee erlangen mogen.

Eijndelyk op dat alle bovenstaande poincten mogen werden onderhouden, soo syn deselve der voors^e gesanten eerst van wegen hare landregenten ende daarnaar voor haar selven op 't wetboek²⁾ besworen, hebbende van wegen d'Ed. Comp^{le} den heer Commandeur dit ook ondertekent, nadat ten overstaan van Panglima Radja ende Padangse Dato Bandhara dese vorenstaande articulen tussen hun gesanten ende de gecommiteerde **Joannes Melman**, fiscaal en

1) Banjak eilanden.

2) De Koran.

sabandaar, **Jacob Kiewit**, onderkoopman en administrateur der negotie tot Padang, mitsgaders **David Davidse**, schipper op 't jagt de Schelvis, waren besloten, die ook hun en ons geadsisteert dit contract, op aprobatie van haar Ed. Groot Agtb. here tot Batavia, hebben ondertekent. Onder stond: in't Nederlands comptoir Padang, op den 19^{en} Maard 1672, ter algemeyne ¹⁾ baley op Sumatras West-cust, was getekent **Jacob Pits**. Onderstond: dit bovenstaend contract hebben sy gesanten gesamentl. uyt den name van hare pongelous, genaamt: Radjalessa Sittië, Radja Indramoela, Massurat de Radja, Radja Sittia Capu, pongoulou Cotta Baroe, pongoulou Busing, pongoulou Perbenthien, pongelou Limoes, pongoulau Rantouw Panjang, pongoulou Babatoe, alle te samen op Cinkel regenten synde, hebben ondertekent.

CCCXXXVII. KAAP DE GOEDE HOOP.

19 April 1672. ²⁾

Na de overeenkomst van 5 Juli 1658 (zie hiervóór, bldz. 121, v.v.) was onze vestiging aan de Kaap de Goede Hoop aanmerkelijk in kracht toegenomen. Toch ontbrak nog veel aan een definitieve ordening van zaken en de verhouding tot de naturellen bleef een sterk domineerende moeilijkheid, vooral wat betreft de occupatie der gronden en de molesteering der kolonisten door de Hottentotten.

Den 25 Maart 1672 kwam aan de Kaap de commissaris Arnout van Overbeke, commandant der retourvloot, die het Kaapsche gouvernement, toen geleid door den „secunde” Albert van Breugel, had te visiteeren. Hij wilde de disputen en oneenigheden voorgoed uit den weg trachten te ruimen, door het land om de Kaap gelegen van de Hottentottenhoofden te koopen. Dit gelukte hem voor een gedeelte reeds spoedig bij onderstaande overeenkomst van 19 April. Het was alleen te doen om een rechtsgrondslag te geven aan een ietwat wederrechtelijken toestand: immers in de practijk waren de nu verkochte streken reeds gedurende langeren tijd in het bezit der O. I. C. (McCall Theal, *History and ethnography of Africa south of the Zambesi*, II, p. 198 ff).

Accoort by den E. H. Commissaris Arnout van Over-

---

¹⁾ Padang was het hoofdkantoor op de Westkust.

²⁾ Uit *Overgekomen brieven en papieren gecomen van de Cabo de bonne Esperanse . . . op de Eems gearriveerd den 3 Augustij A°. 1672*. In uittreksel bij McCall Theal, *History*, II, p. 199 f.